

hatnók, halálos sebet ütne ez erdőgazdaságunkon, megingatná a törvényeinkbe vetett hitet és teljesen be sem látható következményekkel járna a jövőben.

Nem hihetjük el, hogy a veszélyes praecedens megalkottassék, bizunk a kormány belátásában és egyuttal erélyében, amelylyel ezt az új beteges tünetet ma még csirájában elnyomhatja és reméljük, hogy nem fog az egyes eset orvoslására szoritkozni, hanem az illetékes hatóságok és hivatalok figyelmét körrendeletileg fogja felhívni az ügyre, mert ismételjük: nem egyetlen eset a málnapataki.

Mindenesetre szükség lesz azonban mélyebbre ható intézkedésekre is; ezekre és az ügy néhány részletére a következő számban térünk reá.

(Befejező közl. köv.)

A pécsi országos kiállítás erdészeti és vadászati csoportja.

A pécsi kiállítás egyik legérdekesebb és ügyes elrendezése következtében legvonzóbb csoportja az erdészet és vadászat.

A nyers, kéregben levő tölgy- és nyírfából épült kiállítási pavillon a kiállítás főútjának a város felé eső oldalán nyert elhelyezést. A 32 m magas tetszetős épületet *Pilch* Andor pécsi műépítész tervezte, míg a belső berendezés *Pfeiffer* Gyula kir. erdész tervei után készült. A pavillon belseje nyolczszögű középső részből és négy kiszögellő fülkéből áll. A középső rész oszlopai között és a négy fülke bejáratai fölött girbe-görbe tölgyfaágakból stylszerüen összefont izléses kapuzatok és diszítések foglalnak helyet.

A főbejáratától balra az Országos Erdészeti Egyesület kiállítását pillantjuk meg. Az egyesületi székház nagyított fényképe körül elhelyezett stylszerü állványon az egyesület összes kiadványai vannak elhelyezve borjubőr-diszkötésben. Ugyanezen az oldalon talált még helyet a pannonthalmi főapátság gazdag fagyüjteménye, a veszprémi püspökség erdészeti szerszámgyüjteménye, a pécsi székes-

egyház törzselemzése, Pécs szab. kir. város erdejének üzemterve és a m. kir. államvasutak talpfagyüjeménye.

A főbejárattól jobbra a *Strickler és Tscharner* szlavoniai cég változatos és kiválóan tetszetős bükkgyártmányai kötik le figyelmünket. A feldolgozás a legkisebb részletre is kiterjed, aminek legjobb bizonyítékai azok a sokféle mintával készülő bükkfaszőnyegek, amelyek apró bükkhasábocskákból készülnek és különösen Angolországban örvendenek kelendőségnek.

Továbbhaladva jobbra a „*Szlavonia*“ fatermelő r.-t. bródi cég furnir- és butorlécztermékeit találjuk, ezzel szemben pedig a *Guttman* S. H. cég beliscei tölgy fűrésztelepének, valamint tannin- és falepárló-gyárának produktumait.

A pavillon jobboldali fülkét az államerdészet kiállítása foglalja el. A fülke bejratától kétoldalt az apatini erdőhivatal nyárfa-, fűz- és nádtermékei vannak elhelyezve. A fülke jobb oldalán a királyhalmi erdőőri szakiskola csemetegyüjeménye, *Kondor* Vilmos csemetecsomagolási módjának mintája, *Küzd*y Árpád rügygyüjeménye, *Gábor* Sándor magvetőbotja, *Krippel* Móricz felrakóműszere, *Bartha* Ábel faméróműszere és *Kayser* Sándor egytetemes műszere foglalják el. Ebben a fülkében látjuk még a vinkovczi főerdőhivatal átnézeti térképét a nagyszabásu nyiladékhálózat kitüntetésével, az apatini erdőhivatal kiállítását, *Matusovits* Péter alerdőfelügyelő rovargyüjeményét és *Kondor* Vilmos szarvasgombagyüjeményét. A fülke közepét a „*Szlavonia*“ r.-t. bródi fűrésztelepének nagy mintája foglalja el, amelyet a selmeczbányai erdészeti főiskola állított ki.

Az erdészeti pavillon külső félfedett fülkét a kőszegi állatvédő egyesület és ifj. *Kühnel* Márton baranyakárászai fészekodugyárának kiállítása, különféle választékok (*Rényi* Oszkár botgyárának termékei stb.), az üregi nyulak okozta károsítások bemutatása (kaposvári m. kir. állami erdőhivatal), csapóvasak és egyes más vadászati tárgyak foglalják el. (Költető ládák, fázcász szállító kosarak, befogó hálók.)

A pavillon körül elterülő külső kiállításon feltűnik, hogy arról a fenyőtermékek egyszerűen teljesen hiányzanak. Csúpan néhány nagyméretű, igen szép erdeifenyőből való malomgöröndőly képviseli a fenyőféléket, amelyek Görcsöny, baranyamegyei község

határából valók. Kiállítójuk Márton Miksa pécsi fakereskedő. A fenyőknek ez a száműzése bizonyos célzattal történt. A kiállítás rendezőse kifejezésre óhajtotta juttatni, hogy hazánk déli része főképpen a lomberdők hazája. A lombfák közül is a tölgy dominál. Veszendőben levő tölgyeseink anyagának legjavát látjuk itt összehalmozva; különösen feltűnik a szakember szemében a vaizslói vállálapítványi uradalomnak Pfeiffer Gyula zseniális terve szerint épített u. n. dongapavillonja, melynek boltozatát egy 1000 akós hordó oldaldongái, falait pedig annak fenékdongái és kisebb 500—10 akós hordók dongái képezik. A pavillon belsejében egy donga munkáscsoport és a falakon fényképek vannak. Az elsőrendű, ily nagyságban és minőségében a jövőben már alig rendelkezésre álló dongaanyag értéke 18.000 K.

A Tirts Rezső m. kir. közalap. erdőmester vezetése alatt álló vaizslói uradalom ezenfelül egy köbméteres tölgykoczkát állított ki; elképzelhető, mily óriási méretű törzsből kellett ezt a fakoczkát kifaraggni.

A vállálapítványok kiállításához méltón csatlakozik a Vuk M. és fiai és Engel Adolf és fiai ismert nagy czégek gazdag kiállítása különféle tölgy-választékokban és félgyártmányokban. Az itt kiállító uradalmak közül felemlítjük a pécsi székeskáptalan, székesegyházi és papneveldei uradalmakat és a vinkovcezi főerdőhivatalt, mely csupán gyéritési faanyagot állított ki, mintegy jelezve, hogy a nem nagyon távoli jövőben hozama főleg ilyenekből fog állani. Kisméretű épületefán kívül főleg bányafát, távirópóznákat, szőlő- és babkarókat látunk.

Az erdőtenyésztést több izlésesen telepített apró csemetekert képviseli, így Festetics Tasziló gróf nemesfűz és szagos megyfa-telepe, az apatini erdőhivatal eperfacsemete-kertje és a pécsi m. kir. állami erdőhivatal csemetekertjei.

Az erdészeti résznél talán még gazdagabb a *vadászati csoport*, jelezve, hogy a dunántuli uradalmakban a vadászat mily előkelő szerepre hivatott.

Mindjárt a bejárattal szemben a középső fülke kapuzata fölött el van helyezve a Magyarországon évtizedek óta elejtett legnagyobb agancsu szarvasnak agancsa, *Montenuovo* Alfréd herczeg udvarnagy hires szálkai 22 águja, a vadászati kiállítás fénytárgya, alatta

ugyanazon szarvas vetett agancsa, melyet a kiállítás rendezősége Mármaros vármegyéből szerzett meg, kiállítója *Mayer* Aurel. A kapu jobb- és baloldali falát *Montenuovo* herceg őzagancsai foglalják el. Az államerdzészet külső falát a pannonhalmi főapátság szarvasagancsai és lingenfeldi *Lingg* Ede abnormis őzagancsai foglalják el.

Az ezzel szemközt levő falon *Festetics* Tasziló gróf csurgói erdőgondnokságának vadásztropheai vannak elhelyezve. Itt említésre méltó a ritka szép kitömött vadhattyu, a szépen kitömött farkas- és vaddisznófejek és a ritka erősségű vetett szarvasagancsok.

A jobboldali hátulsó falat a diorama mellett *Draskovich* Iván gróf díjakat nyert vadaskerti szarvasagancsai, 28 drb ritka szép és erős őzagancsból álló gyűjteménye és a baranya-sellyei fácánfajok — kitömve — foglalják el.

A pavillon hátulsó fölkéjében a Balaton állatvilága van diorámaszerűen bemutatva. A dioráma a Balatonnak egy nádas zombékos területét ábrázolja, a háttér a zalai partot Fonyódtól tekintve a Badacsony jellegzetes hegyével és a szigligeti hegygyel. A dioráma közepét egy kis vizér foglalja el, melyben a víz állandóan csörgedezik, partjain a fákon és a levegőben repülő helyzetben természetű csoportokban 90 faj madár és emlős van elhelyezve. A diorámához szükséges állatok egy részét *Festetics* Tasziló gróf keszthelyi uradalma, másik részét *Szikla* Gábor tanár, tanszerkészítő műintézete szállította, utóbbi az összes állatokat praeparálta és a diorámát izlésesen berendezte. A hátteret a természet után *Piló* József pécsi fiatal festőművész festette.

A diorámával szemközt levő falon *Ladányi* József pécsi és *Szulovszky* Béla pozsonyi puszkaművesek saját készítményű vadászpuskái foglalnak helyet, a fal felső része vámosi *Saári* József szarvasagancsaival és *Riethmüller* Ármin őzagancsaival van dekorálva.

A dioramától balra fekvő falon *Schaumburg-Lippe* uralkodó herceg dárдай uradalmának ritka erősségű szarvasagancs-kollekciója és őzagancsai foglalnak helyet, a fal alsó részén egy biológiai csoport van alkalmazva, őzbak, vadmacska csapóvasban, borzlyuk borzzal stb.

A halászat fölkéjével szemben levő falon *Kund* Hubert fajszi hitbizományi birtokos dámlapátjai, *Kramarics* Mihály ugradiskai

kerületi főnök abnormis őzagancsokból álló gyűjteménye, Baranya, Somogy vármegyék alispánjainak az orvvadászoktól a közigazgatási hatóságok által elkobozott vadászfegyverek érdekes gyűjteménye, Csik Gyula erdőmesternek tőzgeből kiásott ősz szarvas- és őzagancsai, Nicoladoni ezredes parókás őzagancsa vannak kiállítva, azonkívül Fónagy József szemléltetőleg bemutatja a duvad gereznáinak helyes kezelését. Az ezzel szemben levő falon a „Halászat“, külső falán Fodor László és Kolossváry Andor szarvasagancsai és a pannonhalmi főapátság, valamint Riethmüller Ármin főerdész őzagancsai foglalnak helyet, a fal középső részén Lengyel Alajos parókás őzagancsa, alul pedig Pahr János kitömött madarai vannak elhelyezve. A kiállítás középső fülkéjét Eszterházy Ferencz gróf tatai és devecseri uradalmi foglalják el, ritka szép vadász trophéákkal, vadászati múkincsekkel, fegyverekkel, vadászati képekkel stb. Ez a fülke maga egy kis értékes muzeumot képez s mindenestre a vadászati kiállítás egyik fénypontja. A fülke felett a kupola tetejéről két királysas, illetve keselyű lóg le verekedő helyzetben, ezt a csoportot Szikla Gábor tanár praeparálta. A „Halászat“ fülkéjében az országos halászati felügyelőség egyes halgazdaságok terveit, a balatoni halászati r.-t. halászati eszközöket és modelleket, Hirsch Alfréd halászati terveket mutat be.

A pavillon északkeleti oldalán terül el a vadászati külső kiállítás, a sűrű fenyőcsoportok közt szélesebb utak és keskeny cserkészutak vezetnek és kis füves tisztások terülnek el.

Itt izléses elszórtságban láthatók:

Draskovich Iván gróf kiállítása: négy fácán voliére, mindenikben egy-egy torquatus, arany-, király- és keverékfácán-családdal, fácánzetető, őzetető, őzbefogó, egy négy tagból álló fiatal róka-család, szekrényes duvad-csapda, *Fónagy* József kiállítása: uhugunyhó bagolylyal, továbbá két magas les, melyek kiállítói gróf *Festetics* Tasziló csurgói erdőgondnoksága és *Széchenyi* István gróf kálmáncsai erdészete.

A kiállítás ezek szerint hü és sikerült képét adja a Dunántul és a délvidék erdészeti és vadászati viszonyainak és kiválóan szép és gondos elrendezésével méltán leköti a közönség figyelmét. Ha valaminek a hiányát éreztük, úgy ez az erdőgazdaság termelőképességére, az erdő eloszlására, a forgalomra stb. vonatkozó

szemléltető statisztikai adatoknak a hiánya volt, amelyeket az állam-erdészet kiállításában hiába kerestünk. Pedig ilyen grafikonok stb. sok tekintetben felvilágosítólag hatnak a közönségre és a szakembert is érdeklik.

Ez a megjegyzés azonban mit sem von le a kiállítás rendezőinek érdeméből, kik igazán odaadó és buzgó munkát végeztek. A főcsoport rendezőinek élén *Páncél Ottó* kir. erdőfelügyelő állott, míg az alsocsoportok elnökei jánosi *Engel Gyula* fanagyiparos (fahasználat), *Almássy István* m. kir. főerdész (erdőtenyésztés és erdőrendezés) és *Kolossváry István* urad. főerdész (vadászat) voltak. Előadóként *Tripammer Károly*, városi erdőmérnök szerepelt.

Az erdészeti géptan elemei.*) (Folytatás.)

Irta *Kövesi Antal*. bány. és erd. főiskolai rendes tanár, gépészmérnök.

K) A feldolgozható anyagmennyiség kipuhatólása.

A keretes fűrészek által feldolgozható anyagmennyiségre kétségen kívül lényeges befolyással van az a körülmény, hogy a tönkök beigazítása, a pengék kicserélése és áthelyezése miatt a keretek a munkaidőnek csak 0,6—0,9 részén járnak. Többnyire két kerettel eszközöljük a fűrészélést és pedig úgy, hogy az egyik keret a tönköt szegélyezi, prizmákat készít, a másik pedig deszkákra fűrészeli.

A szegélyező 2—4, a szétfűrészelő 6—12 pengével dolgozik.

Hogy egy keret hány köbméter fát képes évenként fűrészelni, azt kiszámíthatjuk az átlagtönk középméretéből D , az előretolásból e és a keret perccenkénti járatának számából, ha úgy a D , mint az e cm-ben méretik.

Az átlagtönk középkeresztmetszetének síkja $\frac{D^2 \pi}{4}$ és feltéve, hogy annyi pengével dolgozunk, amennyivel a tönköt megfelelő számú deszkára lehet egyszerre szétfűrészelni, az egyjáratnál felmetszett hosszúság az egyszeri előtolással egyenlő. Az egyjáratnál szétfűrészelt tönk köbtartalma:

*) *Erdészeti géptan* czimen különnyomat alakjában is megjelent és az Országos Erdészeti Egyesület tagjai által az egyesület titkári hivatala utjáu 4 K-ért, mások által a szerzótől (Selmeczbánya) 5 K-ért megszerezhető.